

HandläggareLena Carling
Telefon 08- 508 36 224**Till**Äldrenämnden
Den 31 januari 2023**Remiss Epidemi- och pandemiplan, Region
Stockholm HSN 2022-1189**

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2022/1284

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Epidemi- och pandemiplanen är framtagen av Smittskydd Stockholm i samarbete med aktörer inom Region Stockholm. Planen innehåller bland annat beskrivningar avseende planering för vaccination, smittspårning, provtagning, diagnostik, kommunikation och psykologiskt stöd under en pandemi.

Smittskyddsläkaren har identifierat flera sakområden som behöver förtydligas eller ändras i den nya planen. Detta gäller bland annat smittförebyggande åtgärder inom vård och omsorg.

I Region Stockholm finns Vårdhygien Stockholm tillgänglig som vårdhygienisk expertis för verksamheter som har avtal. Förvaltningen ser också behov av att verksamheter som hemtjänst, socialpsykiatri och LSS-boende får möjlighet att teckna avtal med Vårdhygien Stockholm. Dessa verksamheter behöver ha möjligheten att få stöd i sitt grundläggande smittförebyggande arbete för att upprätthålla en god hygienisk standard.

Bakgrund

Region Stockholms epidemi- och pandemiplan är ett styrande dokument som är underställt Krisberedskapsplan och Regional katastrofmedicinsk beredskapsplan för Region Stockholm. Enligt smittskyddslagen har regionerna ett övergripande ansvar för att vidta behövliga smittskyddsåtgärder. Regional smittskyddsläkare har det samlade ansvaret för smittskyddsarbetet inom regionens område. Kommuner och länsstyrelsen bör därför följa de rekommendationer som omnämns i planen. Planens rekommendationer kan även vara till stöd för andra aktörer.

Syftet med planen är att skapa ramar för ledning, planering, samordning och organisering i samband med en epidemi eller pandemi. Varje kommun inom länet ansvarar för att ha egna lokala krisplaner. Smittskyddsläkaren är myndighetschef och avdelningschef för Smittskydd Stockholm och utgör den förvaltningsmyndighet inom Region Stockholm som ska tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar i enlighet med smittskyddslagen.

I smittskyddsläkarens samlade smittskyddsansvar ingår ledning, planering, samordning och organisering av smittskyddsarbetet i regionen. Därtill ansvarar smittskyddsläkaren för att bedriva myndighetsutövning och vid behov ta beslut om extraordinära smittskyddsåtgärder enligt 3 kap. smittskyddslagen. Smittskyddsläkaren samverkar med smittskydd i andra regioner och nationella myndigheter inom området.

Epidemi- och pandemiplanen är framtagen av Smittskydd Stockholm i samarbete med aktörer inom Region Stockholm. Planen innehåller bland annat beskrivningar avseende planering för vaccination, smittspårning, provtagning, diagnostik, kommunikation och psykologiskt stöd under en pandemi.

Erfarenheter från covid-19 pandemin har visat på krav både på förbättrad struktur i förhållande till nuvarande pandemiplan och epidemiberedskapsplan och på nödvändigheten till en robust beredskap på flera områden. Smittskyddsläkaren har identifierat flera sakområden som behöver förtydligas eller ändras i den nya planen. Detta gäller bland annat smittförebyggande åtgärder inom vård och omsorg samt smittförebyggande åtgärder inom samhället.

Kommunstyrelsen har remitterat remissen till stadsledningskontoret, och äldrenämnden. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 7 februari 2023.

Ärendet

I Sverige ansvarar flera myndigheter och andra aktörer på nationell, regional och lokal nivå gemensamt för att förebygga och hantera

spridning av smittsamma sjukdomar. För att arbetet vid en epidemi, ett utbrott eller en pandemi ska fungera på ett effektivt sätt krävs en väletablerad samverkan mellan aktörer på olika nivåer.

Kommunerna är en samverkande länk mellan regionala och lokala aktörer och har ett grundansvar enligt ansvarsprincipen och närhetsprincipen. I detta ligger bland annat ett ansvar för att utarbeta planer för sina verksamheter under en epidemi/pandemi.

Länsstyrelsen har ett regionalt geografiskt områdesansvar i krishanteringssystemet, vilket bland annat innebär att vara en länk mellan lokala/regionala aktörer och den nationella nivån, ta initiativ till samverkan i länet, utveckla regionala risk- och sårbarhetsanalyser och förmedla lägesinformation till MSB vid särskild händelse.

Samverkan Stockholmsregionen (SSR) är en aktörsgemensam samverkansorganisation i Stockholms län. Organisationens aktörer kan vid behov kontakta Länsstyrelsen och aktivera en samverkanskonferens där aktörer delar lägesbild samt behov av samverkansbehov och resurser. Vid smittskyddshändelser kan även smittskyddsläkaren ingå i SSR.

Regional arbetsgrupp (RAG) Vårdhygien Stockholm-Gotland ska verka för att vård och omsorg är av god hygienisk standard. Det innebär att förebygga smittspridning och förhindra vårdrelaterade infektioner. I arbetet ingår att i avsaknad av nationella vårdhygieniska riktlinjer initiera och utarbeta regionala riktlinjer och rådgivande dokument.

Lagstiftning

Vid en epidemi, ett utbrott eller en pandemi kan en mängd olika lagstiftningar, förordningar och föreskrifter vara aktuella för att begränsa smittspridningen. Vid en pandemi kan det finnas behov av ytterligare tillfällig lagstiftning, förordning och föreskrift beroende på till exempel smittväg, spridning och allvarlighetsgrad.

Information och kommunikation

Kommunikation till invånare, medarbetare inom vård- och omsorg samt media spelar en avgörande roll vid utbrott, epidemi eller pandemi för att kunna vägleda till rätt beteende och för att kunna skydda sig själv och andra mot smitta. Budskapen ska vara målgruppsanpassade och behovet av snabb och kontinuerlig kommunikation är stort i en utbrottssituation.

För att uppnå en jämlik kommunikation behövs särskilda insatser för att involvera sårbara grupper och göra rätt anpassningar av kommunikationsinsatserna, som språk, anpassning av innehåll i råd till levnadsomständigheter och hänsyn till olika kulturella aspekter. Planen pekar också på vikten att etablera fungerande kommunikationsvägar för de berörda grupperna och involvera och samverka med andra aktörer som har kontakt med dessa grupper

som kommuner, civilsamhället, vårdcentraler och skolor.

Provtagning och mikrobiologisk diagnostik

För att bättre kunna hantera framtida pandemier och epidemier föreslås ett beredskapsuppdrag. Uppdraget innebär bland annat att säkerställa en viss mängd provtagningar och analyser samt att kravställa och utveckla systemstöd för dessa områden.

Smittspårning

Beroende på smittämne kan smittspårning vara ett viktigt verktyg vid enstaka fall av smittsam sjukdom, vid ett utbrott och under en pågående pandemi för att kunna minska spridningen av sjukdomen i samhället och i känsliga miljöer som till exempel vård och omsorg. I planen föreslås det finnas en storskalig beredskap för smittspårning.

Psykologiskt stöd

Det psykologiska och sociala krisstödet är en betydelsefull del av det katastrofmedicinska arbetet i samband med särskilda händelser som till exempel en epidemi eller pandemi. Krisstödet innefattar medmänskligt, psykologiskt, psykiatriskt, socialt, existentiellt och praktiskt stöd samt information och bedömning av individuella och gruppmissiga behov.

Kommunal omsorg

Större epidemier, utbrott eller pandemier kan ställa stora krav på den kommunala omsorgen och kan göra det nödvändigt med omfördelningar av resurser. Detta bör beskrivas i respektive kommuns egen krisplan.

Smittskyddsläkaren deltar i Samverkan Stockholmsregionen (SSR) vid behov och delar epidemiologisk information. Smittskydd Stockholm bidrar med råd och rekommendationer till kommunerna utifrån aktuell händelse och dess riskgrupper kopplade till händelsen.

Smittförebyggande åtgärder inom vård och omsorg

Det smittförebyggande arbetet under en epidemi eller pandemi utgår från att verksamheterna i normalläge har ett grundläggande smittförebyggande arbetssätt för att upprätthålla en god hygienisk standard enligt 5 kap. hälso- och sjukvårdslagen.

Grundläggande vårdhygieniska rutiner för smittförebyggande arbete ska alltid, oavsett epidemiologiskt läge, finnas på plats i verksamheten. Förutsättningar för verksamhetens smittförebyggande arbete är att personalen har grundläggande kunskap om vårdhygieniska principer samt tillgång till ändamålsenliga lokaler och vårdhygienisk expertis. För att skydda personalen mot smitta gäller Arbetsmiljöverkets föreskrift om smittrisker (AFS 2018:4).

I Region Stockholm finns Vårdhygien Stockholm tillgänglig som vårdhygienisk expertis för verksamheter som har avtal. Vårdhygien Stockholm är avtalsfinansierat men i en pandemisituation bör Region Stockholm överväga att omfördela resurserna för vårdhygienisk expertis.

Omhändertagande av avlidna

Omhändertagande av avlidna ingår i uppdraget som vårdgivaren har enligt hälso- och sjukvårdslagen. Vid en epidemi, ett utbrott eller en pandemi kan omhändertagande av avlidna behöva anpassas utifrån aktuellt smittämne, vilket gäller även vid dödsfall utanför vården.

Varuförsörjning inom kommunal omsorg

Kommunen som huvudman bör säkerställa tillgång till skyddsutrustning och nödvändiga förbrukningsartiklar för de egna omsorgsverksamheterna. Detta bör finnas beskrivet i kommunernas beredskapsplaner.

Uppföljning, utvärdering och dokumentation

Uppföljning, utvärdering och dokumentation bör ske kontinuerligt. Efter händelsen bör en sammanfattning göras. Tidigt i förloppet bör en plan för kontinuerlig uppföljning, utvärdering och dokumentation upprättas. Samtliga aktörer bör ta fram egna rutiner och mallar för uppföljning, utvärdering och dokumentation.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande äldreomsorgsfrågor. Samverkan med fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 25 januari 2023. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 24 januari 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen vill lyfta vikten av att ansvariga för den kommunala hälso- och sjukvården och socialtjänsten får lämna synpunkter redan under den preliminära versionen av planen. Detta för att säkerställa samverkansstrukturer kring sårbara grupper inom vård och omsorg vid en epidemi eller pandemi.

Förvaltningen vill även lyfta att man saknar avsnitt i planen om hur transporter och distributionskanaler ska säkerställas. Under en pandemi kan det uppstå situationer med många misstänkt smittade personer vilket kan leda till behov av ökad tillgång av transporter och distributionskanaler.

I Region Stockholm finns Vårdhygien Stockholm tillgänglig som vårdhygienisk expertis för verksamheter som har avtal. Förvaltningen ser också behov av att verksamheter som hemtjänst, socialpsykiatri och LSS-boende får möjlighet att teckna avtal med

Vårdhygien Stockholm. Dessa verksamheter behöver ha möjligheten att få stöd i sitt grundläggande smittförebyggande arbete för att upprätthålla en god hygienisk standard.

Patrik Rylander
Äldredirektör
Äldreförvaltningen

Linda Hamnes
Avdelningschef
Äldreförvaltningen

Bilagor

Epidemi –pandemiplan (101 30 75)